

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form

Vi knackar på då och det är ju människor som man träffar mitt i vardagen. Marika gjorde en lång intervju medans man stekte korv. Jag fick vara med när man bryggde kombucha under tiden. Ska vi ställa om samhället så måste vi bygga med en framtidstro om att vi utvecklar samhället, att vi satsar på välfärden och ser till att den fungerar. Det är vi som på något vis är lösningen för klimatomställningen.

Moderna, innovativa och framåtblickande människor bor i städerna. Men folket i landsbygderna är gammalmodiga, långsamma och motsträviga mot förändringar. Så är det naturligtvis inte, men det är vad den så kallat urbana normen ofta får det att framstå som.

Idag ska vi prata om just det här utifrån perspektivet klimatomställning i boken Livet som pågår här - samtal om klimatet och omställningen som släpptes i maj förra året, så intervjuas över 200 personer i mindre orter på landsbygderna om sin syn på klimatförändringarna. Utgångspunkten till boken är, kan man väl säga, att människor ofta utmålas som motståndare till klimatomställningen. Eller vad säger ni? Lisa Pelling och Marika Palmer Rivera som skrivit boken. Det är en ganska bra sammanfattning av en av de frågor som vi ville undersöka när vi gav oss ut för att knacka dörr. Är det verkligen så att människor på landsbygden inte bryr sig om klimatet, inte är oroad, inte tycker att det här är en viktig fråga? Lisa, du är chef för tankesmedjan Arena Idé och ledarskribent på Dagens Arena. Eller hur? Ja, stämmer bra. Marika, du jobbar som utredare inom rättvis klimatomställning på LO:s enhet för samhällspolitik. Precis så. Det är verkligen min fråga det här hur vi ska få klimatomställningen att fungera för alla. Och min upplevelse i alla fall är att man pratar mycket om människorna på landsbygden och i mindre orter. När man pratar om klimatomställningen, men inte så mycket med dem. Så det var det vi ville göra. Men vi har också en tredje person med oss idag och det är Terese Bengard som är. Ja, jag är verksamhetschef för riksorganisationen Hela Sverige ska leva och jag har även skrivit en Bok som heter Till landsbygdens försvar. Så jag

tänker att det är väl det jag är idag. Någon slags försvarstal för landsbygden. Välkomna ska ni vara alla tre och välkomna alla ni som lyssnar på Landsbygdsnätverkets podd Landet med mig, Helene Almqvist. Therese. Först av allt, jag nämnde uttrycket den urbana normen. Hur skulle du förklarar vad det är? Den urbana normen är att man utgår ifrån staden och stadens förutsättningar som något slags normaltillstånd, och det andra blir det avvikande. Det handlar både om attityder. Men det du var inne på i början också, det här om om stereotypa bilder av vad folk är och hur de ser ut och vad de tycker kring olika frågor. Att det finns en stereotyp bild av vilka som befolkar våra landsbygder, och problemet med det att det både sipprar in i politik, produktion och reformer och regelverk som utformas utifrån stadens förutsättningar och då får negativa konsekvenser på landsbygden därför att man inte har tillgodosett eller sett de behoven eller så. Lisa och Marika ville ta reda på alltså om hur människor i mindre orter och andra delar av landsbygden ser på klimatförändringarna och den klimatomställning som vi behöver göra för att det inte ska gå helt åt fanders med klimatet. Så gav vi ut och knackade dörr. Alltså först av allt, knacka dörrar det inte många som gör nuförtiden. Öppnar alla?

Marika Vi kan väl säga att det var ju en väldigt rolig och spännande upplevelse att knacka dörr. Vi knackade ungefär 900 dörrar, varav 500 öppnade och 200 drygt svarade. Ganska många ville prata med oss. Knackade ni bodde i hyreshus eller vad hette det? Flerbostadshus och villor. Det var lite blandat. Vi var ju fyra orter och i de där orterna valde vi ut delar av kommunerna som var så lika genomsnittet för kommunen i har olika parametrar, så att vi skulle prata med dem som hade det ungefär lika bra som genomsnittet i kommunerna. Så det var så vi valde och då blev det både hyreshus och radhus och villor. Och radhus från längst norrut Sollefteå, Sollefteå i Ångermanland, sedan Ljusdal i Hälsingland, Fagersta i Västmanland och längst söderut Hultsfred i Småland. Eller hur? Precis. Lisa. Vilka var de här människorna som ni mötte? Det var ju otroligt spännande såklart. Vi knacka på då och det är ju människorsom man träffar mitt i vardagen. Vi blev ofta inbjudna på en kopp te eller en kopp kaffe. Marika gjorde en

lång intervju med en man stekte korv. Ibland så fick vi följmed en bit på hundpromenaden. En del intervjuer gjorde vi över staketet när någon stod och fejade i trädgården. Jag fick vara med när man bryggde kombucha under tiden jag fick små smakprover under intervjuer där folk var väldigt generösa med sin. Med sin tid.

Vi var ju nyfikna på det här med. Med klimatfrågan. Och när vi ställde frågan. Har du i din vardag märkt att klimatet har förändrats, så kunde folk ge väldigt konkreta och målande och ibland ganska gripande svar på den frågan. Och i våra intervjuer i Hultsfreds kommun så berättar människor att de saknade att kunna fiska på sjöarna på vintrarna. Nu lägger sig inte isen längre. Vi brukade smycka bilarna med syren när vi for till midsommarfirandet i Näsåker, berättar en gammal man. Nu har syrenerna blommat ut innan midsommar, så det är en känsla av förlust och sorg över en natur. En miljö som förändras i snabb takt. Alla de här samtalen som ni hade runt om i Sverige resulterade alltså i boken *Livet som pågår här - Samtal om klimatet och omställningen*.

Går det att så där lite kort berätta vad ni kom fram till i er bok?

Marika Vårt viktigaste budskap är att människor har märkt att klimatet har förändrats och oroar sig för klimatförändringarna. Det var ganska många som uttryckte mycket oro, både för sig själva och sina barn och barnbarn, men att den här oron måste samsas med mycket annan oro som handlar om att välfärden fungerar sämre, servicen försvinner och orterna blir mindre och samtidigt finns inte heller förutsättningar för att vara med i omställningen. Vilka förutsättningar är det som saknas? En tydlig fråga som verkligen många människor pratar om vad som berör människors vardag väldigt mycket. Det är ju det här med transporter, hur man ska ta sig till jobbet eller till saker man behöver till service och så där.

När alla är medvetna om att vi måste sluta köra bensin och dieseldrivna bilar för att klara klimatomställningen. Men men, samtidigt så är det väldigt svårt att byta bil och kollektivtrafiken fungerar inte. Och i många av de här orterna har tåglinjer för passagerarna lagts ner i både Sollefteå och Långsele utanför Sollefteå till exempel så försvann tåglinjer på 2000-talet. Så det är en väldigt stor

fråga som många, många pratade om. Hur ska vi lösa det här med kollektivtrafiken till exempel? Som en som en person, en kille sa till oss utanför Målillanär han pratade om tågen där, som var ganska länge sedan tågenslutade stanna i Målilla. Men då sa han till oss att jag blev så glad för några år sedan så skulle de fixa rälsen så tänkte jag att nu ska tågen äntligen börja stanna i Målilla igen. Men det visade sig att tågen skulle gå ännu fortare genom Målilla, så det var därför de fixade rälsen.

Då skapar det känslan av att det finns inga möjligheter för mig att göra den här omställningen. Det är väl som vår allra viktigaste slutsats är att det är inte vilja det handlar om, utan det handlar om att vi måste skapa förutsättningar för att klimatomställningen ska fungera i hela landet, både för individer och människor som bor i de här orterna, och också för de här orterna som har väldigt mycket naturresurser och mycket resurser, men inte så mycket pengar.

Och det beror ju på hur politik och regionalpolitiken ser ut. Therese, du som jobbar på Hela Sverige ska leva. Är det här en bild som du känner igen? Jo men absolut. Jag är inte alls förvånad över det. Det som de har kommit fram till. Och jag tycker att det är bra att man också visar på det här. Jag tycker att det är jätteintressant. På tal om just det vi var inne på numera diskussionen kring också urban norm, att jag tror att allihop just nu känner till att det brinner i Los Angeles och det reportage kring de här bränderna på radion. Däremot så fanns det ingenting på de nationella nyheterna överhuvudtaget. Att det har varit storm i Jämtland och att det är över 400 hushåll som har varit utan ström nu i fem dagar. För det är på något vis en lokal angelägenhet. Och det blir där på tal om den urbana normen, att man inte ser de här frågorna om man inte. Man tycker inte att man syns och man får heller inte den uppmärksamheten. Och då blir det heller också så att man känner sig lite grann utanför och man blir lite frustrerad. Jag kan gärna fylla i där, men Marika sa ju det var väldigt tydligt i intervjuerna det här att sakna förutsättningar att transportera sig på ett klimatsmart sätt sett att det här med att oro för klimatet måste samsas med oro. För annat handlar det också om välfärden. Att man upplever att man är orolig för att det är stökigt i skolan. Och samtidigt så berättar kommunen att man

ska skära ner på antal lärare och annan personal i skolan. Man upplever att det är svårt att få den vård man behöver. Man är orolig för att man behöver resa långt, för att vården lokalt läggs ner och så. Samtidigt så möts man av budskapet om att omställningen ska ske lokalt. Att det ställs nya krav på kommunerna på en rad olika områden. Det är inte så konstigt att folk kanske frågar sig hur ska kommunen klara det? Man klarar inte ens av att upprätthålla det som är ganska grundläggande i vår bok. Och när vi när vi diskuterar material så funderar jag också mycket på skattesystemet. Idag så betalas det som är kärnan i välfärden, vården, skolan och omsorgen. Av inkomstskatter som är lika för alla. Vi kanske borde ha en skatteväxling som går ut på att en större del av välfärden borde finansieras av en skatt, till exempel på fastigheter eller på vinster eller på förmögenheter. Vi har avskaffat alla de skatterna i Sverige och har dessutom väldigt låg företagsbeskattning, samtidigt som man i en del kommuner tvingas ha en ganska hög kommunalskatt för att det överhuvudtaget ska gå ihop. Och det drabbar särskilt de kommuner där man har långa avstånd, till exempel. Då blir det lite dyrare att organisera hemtjänsten. Det är oundvikligt. Så det funderar vi mycket, mycket på och vi tänker oss. En slutsats i boken är att man måste prata om det här. Hur ska vi leva här i framtiden? Hur ska vi klara av allt det här som är viktigt med välfärden, med att få vardagen att fungera med transporter och annat och dessutom klimatomställningen. Om jag får lägga till att det var en del av dem som vi pratade med, som också såg möjligheter med klimatomställningen, att det kan ge mer arbetstillfällen och öka möjligheterna att bo på den orten. Så den känslan finns ju också. Det är det jag tänker att det är väldigt tydligt att det finns. Som sagt, den här tycker jag. Det urbana normen. Vi lever ju redan och bor i på något vis de bästa ställen när det gäller klimat. Vi har skogen, vi har naturresurserna, vi har det rena vattnet. Vi har på något vis möjligheten att kunna odla. Det är vi som på något vis är lösningen för klimatomställningen. Så där måste man ändå på något vis möjliggöra och inte bara skambelägga de här platserna där vi råkar köra bil lite grann.

Vilka. Förslag. På vad de ändå kan göra för klimatomställningen har, trots att de saknar i många och mycket förutsättningar. Har folk kommit med som ni har

träffat? Lisa Ja, en intressant aspekt av det här och som har fått människor att just uttrycka det här hoppet om att klimatomställningen innebär en bättre framtid för orten. Jag tror på Långselesom en man som vi intervjuade sa. Det är just den gröna industrialiseringen, att med med klimatomställningen så kommer stora statliga investeringar i fossilfritt stål och i vätgasanläggningar, i biobränsle, i batteritillverkning, i vindkraft. Och de här satsningarna har i Sverige varit så stora att man i internationella undersökningar ser att den svenska befolkningens attityder sticker ut lite när man i andra europeiska länder är orolig för att klimatomställningen ska leda till högre arbetslöshet. Så tror man inte det i Sverige, och det beror bland annat på att folk ser det ganska konkret, att det inte bara är så att den gröna omställningen skapar jobb, den skapar till och med brist på arbetskraft. En väldig växtvärk i vissa i vissa områden som också är ganska intressant utmaning. Jag menar det där. Jag tänker också att regelverk och annat skulle kunna underlätta. Det här gör så att bönder kan producera mer biogas eller hitta de här lösningarna som är smarta. Och jag tänker också att det finns en jättebra koppling med beredskap. Om vi tänker oss att vi ska rusta beredskap gör det också i en tanke av klimatomställning. Hur bygger vi resilienta hållbara lokalsamhällen? Det är utmärkt att på något vis ha den visionen att det behöver inte alltid vara eländes elände heller, utan det här kan ge möjligheter. Där man då tänker att långa avstånd kanske inte är det smartaste. Decentralisering kanske inte är det smartaste, utan vi måste bygga mer vad vi kallar lokala samhällen där man har möjligheter och närheten till till viss del av service och annat, och sedan är uppkopplade mot den globala världen och där smarta lokala lösningar är det. Man förutsätter inte alltid de storskaliga delarna. Det finns enorma potentialer i det. Här ser vi också såklart. Marika Jag håller med. Jag vill kanske en sak till jag skulle vilja understryka som vi har pratat om. Men det är hur viktigt det är att se att välfärdssamhällen alltid, hur det hänger ihop med klimatomställningen och klimatfrågan, att vi ska vi ställa om samhället så måste vi bygga med en framtidstro att vi utvecklar samhället, att vi satsar på välfärden och ser till att den fungerar och

infrastrukturen och så där så att det hänger ihop väldigt mycket.

Vad säger du Lisa? När man när man tänker på.

Vad är lösningar på klimatfrågan? Vad ska man göra lokalt? Så försöker vi belysa någonting om Marika. Boken som vi tycker är viktig är att när man frågar människor vem tycker du har störst ansvar för att minska vår påverkan på klimatet? Så tycker vi kanske

som jobbar med policyförslag och tänker mycket på vad politikern skulle kunna göra skattesystemet, så att människorna skulle svara det lite oftare, att det som behöver göras är en skattereform eller? Eller. Eller att den som har ansvar är regeringen eller FN eller så. Men de allra, allra flesta som vi pratade med en stor majoritet, de sa jag själv eller möjligtvis alla samtidigt. Det är tydligt att det är svårt att ta det personliga ansvaret. Om man bor på en ort som Målilla, där tågen inte stannar, och vi varnar i boken för att det finns en risk för att det uppstår en slags dissonans mellan de människor som känner att de är ansvariga för att minska påverkan på klimatet och det man i praktiken kan göra. Och det är ganska frustrerande, kanske till och med ångestfyllt, kanske till och med skamligt, att befinna sig där emellan. Jag borde, men jag kan inte. Jag håller med om det Lisa säger om den här frustrationen över saker. Men där tänker jag att det finns lösningar i att faktiskt jobba på ett system plan så. Men också det jag brukar prata om asymmetriska lösningar och jag brukar ta det exemplet. Nu när man då inför att man ska samla in hushållsavfall i alla år. Jag förstår att det är jättebra att man ska samla in hushållsavfall och jag är inte emot det överhuvudtaget. Men då ska det göras på samma sätt överallt. Och i min hemkommun Ragunda kommun i Jämtland, som är lika stort som Blekinge till yta och det är ungefär 2 000 fastigheter om man kan säga så. Och så ska den här Diesel tankade bilen åka runt och hämta de bruna tunnorna överallt där det knappt finns något matavfall för att man har en egen kompost. Sen så ska man då köra den här.

Nu vet jag inte om de har, men de ska bygga en avfallsanläggning i Östersund. Men den är inte klar än. Så nu kör man. Alltså är hushållsavfallet 30 mil bort. Och då tänker jag att det här kan ju inte vara det smartaste sättet. Om man

istället gör så att man säger till kommunen att vi behöver bli bättre på att samla in hushållsavfall, kan ni lösa det på en smart, miljömässigt och ekonomiskt hållbar del? Det kanske skulle vara komposter vi gjorde? Det kunde bli mycket billigare att man betalar byn för att göra en kompost för de som inte klarar av att göra det själva. Det är det jag menar. Att hitta nya lösningar som är asymmetriska, som når målet men som blir billigare och där man tänker både ekonomi, hållbarhet, miljömässigt och social hållbarhet. Och då tror jag att vi skulle komma mycket, mycket längre i det här och att folk kände att bra, vi kan göra det här själv, bara vi får möjligheterna till att göra det. En tydlig slutsats som vi har i boken är att det finns så himla mycket kraft i lokalsamhället som vinner på att människor känner så mycket engagemang och kärlek, och de älskar platsen att bo på. Det här får mig att tänka på vilka goda exempel på där folk är i mindre orter och på landsbygden. Har jobbat med Klimatomställning. Har ni sett? Ja, men en sak handlar ju om kollektivtrafiken. Hur ska man lösa det på orter där det inte bor lika många personer på en liten yta som det gör i städerna? När vi var i Sollefteå så sa folk till oss. Vet ni vad vi kallar bussen här? Nykterist. Aldrig full. Och det är för att de har en trött busslinje. Och den går inte på morgonen när man behöver ta bussen. Och den går inte på eftermiddagen när man behöver ta sig hem. Så det är meningslöst att ta buss i Sollefteå. Långsele. Men sen vi var där då, i maj juni 2023, så har man tagit fram ett nytt bokningssystem som gör att man kan göra en individuell bokning av bussen. Så önskar jag skulle vilja att bussen kom förbi mig klockan femton och så kan man få ett svar i appen. Vi hämtar det I1515 och det är en jättesmart lösning. Det är klart att det borde finnas stöd för att utveckla mer av av sånt. Det är klart att det finns. Det finns jättemånga lösningar. Finns ett helt litet nätverk av kommuner som varje dag utbyter olika goda exempel och goda idéer. Det finns också en hur ska man beskriva den? Allmän omställningskunskap, hur man förändrar en ort i grunden. För de har ju förändrats radikalt från regemente stad till att båda regementena har lagts ner, som i Sollefteå. Fall i Fagersta från bruksort med en enda jättestor dominerande industri till en massa industrier på mindre skala i Järvsö så har Vinter industrin förändrat orten i

grunden och de kanske är på väg att förändras igen när det blir fler snöfria vintrar så att det finns omställningskunskap att ta tillvara också. Vårt avslutande kapitel i boken har rubriken Vill du ha mer kaffe? För det var en avslutning på en intervjuvi gjorde som en slags symbol för att människor vill. De vill ha mer kaffe, de vill fortsätta prata och samtalet måste fortsätta. Otroligt mycket intressant. Therese Bengard, Marica Palmér Rivera och Lisa Pelling som ni har talat om. Tack så hemskt mycket för att ni ville komma hit och vara med i podden Landet. Tack så mycket! Tack så mycket! Hej hej! Och apropå den här urbana normen som vi har pratat om på Tillväxtverkets hemsida finns ett verktyg som kallas för Utmana den urbana normen och det skall hjälpa en att som de skriver, reflektera kring de här frågorna och ge dig möjlighet att utmana bilden av landsbygd och stad. Podden Landet görs av Landsbygdsnätverket. Producent är Ingrid Whitelock. Självt heter jag Helene Almqvist och säger stort tack för att ni har lyssnat.
Slut på transkribering.

